TERÉNNA PRÍRUČKA

SPRÁVNY POSTUP PRI PODOZRENÍ NA PRÍPAD VTÁČEJ KRIMINALITY

aktualizované vydanie
2020

AKO POSTUPOVAŤ

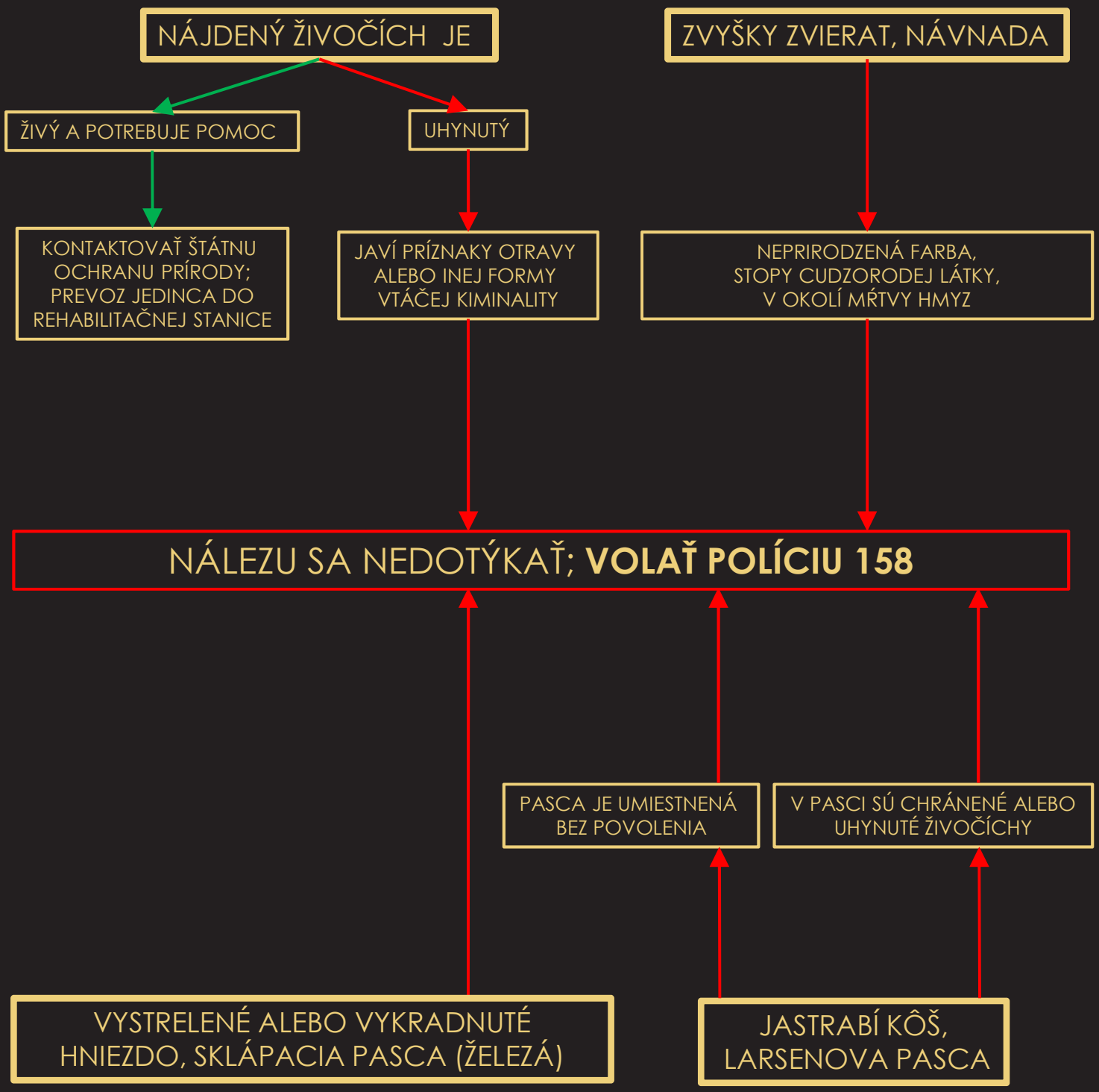

KOMPETENCIE

Prípady úmyselného použitia otrávenej návnady

NÁLEZ KADÁVERU - OTRÁVENEJ NÁVNADY

↓

OZNÁMENIE NÁLEZU POLÍCII NA ČÍSLE 158

↓

PREVERENIE OZNÁMENIA HLIADKOU POLICAJNÉHO ZBORU

↓

V PRÍPADE POTVRDENIA NÁLEZU HLIADKA POLICAJNÉHO ZBORU VYROZUMIE OPERAČNÉHO DÔSTOJNÍKA, KTORÝ ZABEZPEČÍ

- VÝJAZDOVÚ SKUPINU
- VETERINÁRA REGIONÁLNEJ VETERINÁRNEJ A POTRAVINOVEJ SPRÁVY SLOVENSKEJ REPUBLIKY
- SLUŽOBNÉHO PSA SO ŠPECIALIZOVANÝM VÝCVIKOM
- ZAMESTNANCA ŠTÁTNEJ OCHRANY PRÍRODY SLOVENSKEJ REPUBLIKY, AK IDE O CHRÁNENÉHO ŽIVOČÍCHA
- PREDSTAVITEĽA PRÍSLUŠNÉHO POĽOVNÉHO ZDRUŽENIA, AK IDE O POĽOVNÚ ZVER

Prípady sekundárnych tzv. poľnohospodárskych otráv

NÁLEZ ZAKÁZANÉHO RODENTICÍDU APLIKOVANÉHO NA POLI, RODENTICÍDU APLIKOVANÉHO NEPOVOLENÝM SPÔSOBOM ALEBO ŽIVOČÍCHA OTRÁVENÉHO RODENTICÍDOM

↓

OZNÁMENIE NÁLEZU POLÍCII NA ČÍSLE 158

↓

PREVERENIE OZNÁMENIA HLIADKOU POLICAJNÉHO ZBORU (PZ)

↓

V PRÍPADE POTVRDENIA NÁLEZU HLIADKA POLICAJNÉHO ZBORU VYROZUMIE OPERAČNÉHO DÔSTOJNÍKA, KTORÝ ZABEZPEČÍ

- VÝJAZDOVÚ SKUPINU
- VETERINÁRA REGIONÁLNEJ VETERINÁRNEJ A POTRAVINOVEJ SPRÁVY SLOVENSKEJ REPUBLIKY
- SLUŽOBNÉHO PSA SO ŠPECIALIZOVANÝM VÝCVIKOM
- ZAMESTNANCA ŠTÁTNEJ OCHRANY PRÍRODY SLOVENSKEJ REPUBLIKY, AK IDE O CHRÁNENÉHO ŽIVOČÍCHA
- PREDSTAVITEĽA PRÍSLUŠNÉHO POĽOVNÉHO ZDRUŽENIA, AK IDE O POĽOVNÚ ZVER
- FYTOINŠPEKTORA ÚSTREDNÉHO KONTROLNÉHO A SKÚŠOBNÉHO ÚSTAVU POĽNOHOSPODÁRSKEHO

- prevzaté z metodickej príručky „Otrávená návnada ako spôsob usmrcovania voľne žijúcich živočíchov“

VTÁČIA KRIMINALITA

Pojem „vtáčia kriminalita“ v sebe zahŕňa všetky nelegálne aktivity, ktoré vedú k zraneniu alebo zabitiu chránených druhov vtákov, poškodeniu ktoréhokoľvek ich vývojového štádia, hniezda a hniezdneho biotopu. Ide najmä o otravy, zástrely, vykrádanie hniezd a nadmerné vyrušovanie, ktoré vedie k opusteniu znášky alebo mláďat. Najčastejšie sú cieľom nelegálnych aktivít práve dravce.

Ako ľudia, ktorí sa pohybujete v teréne a prírode, môžete nájsť uhynutého dravca, alebo iný nález, ktorý vo vás vzbudí podozrenie zo spáchania trestného činu.

PRVÝM KROKOM JE OBHLIADKA NÁLEZU

DÔLEŽITÉ UPOZORNENIE: Pri podozrení, že bol spáchaný trestný čin pristupujte k nálezu ako k miestu činu!

Obhliadku a fotodokumentáciu kadáveru alebo návnady vykonávajte bez manipulácie a premiestňovania nálezu. V prípade, že z nejakého dôvodu prišlo k presunu uhynutého jedinca z pôvodného miesta nálezu, je nutné uviesť túto skutočnosť policajnému vyšetrovateľovi. Pri vyšetrovacích úkonoch môže s kadáverom a návnadou manipulovať, na pokyn vyšetrovateľa, iba privolaný veterinárny lekár!

Na kadávere si všímajte znaky, ktoré signalizujú, že môže ísť o niektorú z foriem vtáčej kriminality.

ZNAKY OTRAVY

DRAVCE

- na mieste sa nachádza jeden alebo viac uhynutých jedincov
- v blízkosti sa nachádza mäsitá návnada
- otrávený jedinec je najčastejšie v polohe na bruchu s poloroztiahnutými, zvesenými krídlami a hlavou, v niektorých prípadoch môže ležať aj na chrbte (napr. keď skonzumoval menšie množstvo jedu a uhynul vo väčšej vzdialenosti od návnady počas letu alebo na strome)
- dravec má kŕčovito zaťaté pazúry, často zvierajú vytrhnuté steblá trávy, alebo pôdu
- krvácanie z očí, zobáku a telesných dutín
- zvyšky potravy v zobáku
- vývržky, trus v okolí kadáveru

viac uhynutých jedincov na jednom mieste

kŕčovito zovreté pazúry

zvyšky mäsa v zobáku

návnada v blízkosti uhynutého jedinca

poloroztiahnuté krídla, zvesená hlava

ZNAKY OTRAVY

ŠELMY

- zvratky a výkaly v okolí uhynutého jedinca
- krvácanie z telesných dutín
- poloha na boku
- stopy hrabania
- vystretý, naježený chvost
- na tvári kŕčovitý úškľabok
- rozhryzený jazyk
- vysunuté pazúry

ZNAKY OTRÁVENEJ NÁVNADY

- mäsitá návnada (rôzne časti domácich a voľne žijúcich živočíchov, vrátane rýb, hydiny a pod), s neprirodzenou farbou napr. sýtoružovou, so stopami cudzorodej látky
- vajce so stopami vpichu, zatavené voskom alebo nesie známky cudzorodej látky
- vajce umiestnené na mieste, kde by ho sliepka nezniesla, napr. uprostred poľa
- mŕtvy hmyz na a v okolí návnady

ZNAKY ZÁSTRELU

- otvorená rana pravidelného tvaru
- na tele stopy krvi
- broky uviaznuté v tele

broky na röntgenovej snímke

strelné poranenie – rana pravidelného tvaru

ZNAKY VYSTRELENÉHO HNIEZDA

- stopy brokov alebo iných druhov nábojov na kmeni hniezdneho stromu, vetvách alebo hniezde
- nábojnica pod hniezdnym stromom
- v hniezde môžu byť poškodené vajcia, zranené alebo uhynuté mláďatá, či dospelé jedince
- pod hniezdom sa môžu nachádzať zvyšky škrupiny z vajca alebo uhynutých jedincov

zničená znáška po streľbe

ZNAKY VYKRADNUTÉHO HNIEZDA

- prázdne hniezdo
- na kmeni sú stopy po lezení (napr. záseky od stúpacích želiez, odretá kôra na kmeni a vetvách)
- pošliapaná vegetácia v okolí hniezdneho stromu
- polámané vetvičky na hniezdnom strome

PASCE

- sklápacie železné pasce (čeľusťové)
- nelegálne umiestnené jastrabie koše (umiestnené bez povolenia okresného úradu)
- neselektívne pasce na krkavcovité vtáky
- živolovné pasce na krkavcovité vtáky (Larsenova pasca/strakolap) s uhynutými vtákmi

NESPRÁVNE APLIKOVANIE RODENTICÍDOV

V období, keď je populácia hraboša poľného na vrchole gradačného cyklu, sa často vyskytujú prípady, kedy niektoré poľnohospodárske subjekty, v snahe šetriť náklady a zabrániť expanzii jeho populácie, používajú nepovolené rodenticídne látky alebo povolené prípravky aplikujú nepovoleným spôsobom (presiahnu dávku stanovenú výrobcom na 1ha; hrabošiu noru po aplikácii rodenticídu nezakryjú; plošne aplikujú povolený rodenticíd bez potrebnej výnimky). Dôsledkom sú hromadné otravy necieľových druhov, hlavne zajačej a srnčej zveri. V závislosti od druhu a koncentrácie použitej látky, najčastejšie z kategórie antikoagulantov, predstavuje konzumácia otrávených zvierat reálne riziko aj pre dravce a zdochlinožravé druhy zvierat.
Nepovolené rodenticídy sú najčastejšie aplikované vo forme obilných zŕn zmiešaných s rodenticídnou látkou, hlavne antikoagulačnými jedmi, ktoré sa nesmú používať v exteriéroch. Na rozdiel od moreného osiva, ktoré je zasiate v riadkoch, sú zrná s rodenticínym prípravkom voľne porozhadzované, rozmetané po poli alebo aplikované do hraboších nôr.

rodenticíd zakázaný na exteriérové použitie – zrno zmiešané s antikoagulačným jedom

Povolený prípravok Ratron GW – prekročená dávka stanovená výrobcom, nezakrytá nora po aplikácii prípravku

kadávery necieľových druhov, napr. zajacov, otrávených antikoagulačnými rodenticídmi sa samé stávajú nebezpečnými pre dravce

PRÍPADY, KEDY SA NEJEDNÁ O VTÁČIU KRIMINALITU

V teréne sa môžete stretnúť aj s prípadmi, kedy uhynutý jedinec vykazuje znaky nelegálnej otravy, ale skutočná príčina úhynu je iná. Napríklad, kŕčovito zaťaté pazúry majú aj dravce, ktoré uhynuli po zásahu elektrickým prúdom na 22kV vedení. Na rozdiel od nelegálnej otravy, však bývajú viditeľné vstupné a výstupné rany, cez ktoré telom prechádzal elektrický prúd. Zároveň kadáver cítiť po spálenine.

V zimnom období sa môžete stretnúť s úhynom vtákov na vtáčiu chrípku. Najčastejšie bývajú zasiahnuté vodné vtáky, ktoré sa združujú v kŕdľoch.

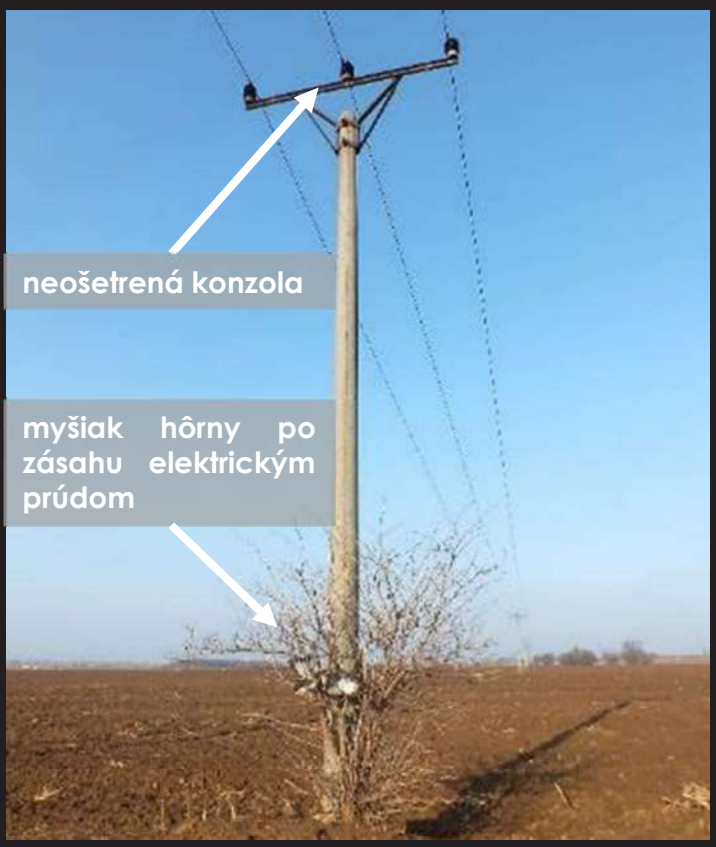

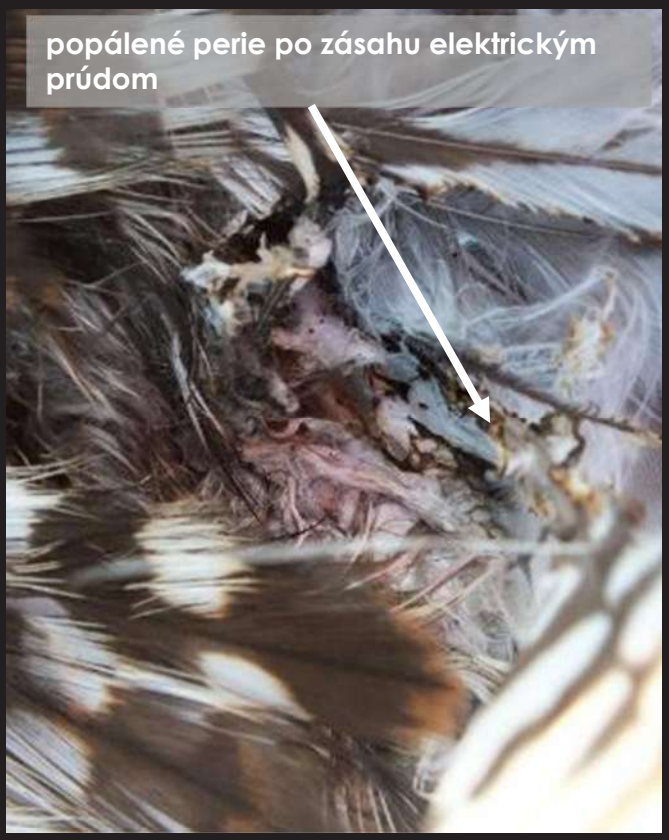

OZNÁMENIE PRÍPADU

V prípade, že vaše podozrenie pretrváva, nasledujú tieto úlohy a úkony.

PODOZRENIE BEZODKLADNE NAHLÁSIŤ

Polícii na linke **158**

Štátnej ochrane prírody 0901 714 124 alebo **www.sopsr.sk**

Ochrane dravcov na Slovensku 0911 882626, **dravce@dravce.sk,** prostredníctvom formuláru na webe **ww.imperialeagle.eu/sk** alebo aplikácie **BirdCrime**.

Do príchodu polície zabrániť znehodnoteniu a manipulácii s nájdenými stopami a dôkazmi na mieste činu. Privolaná policajná hliadka po príchode na oznámené miesto overí pravosť oznámenia. Buďte im nápomocní a oboznámte ich s detailmi nálezu.

Širšia obhliadka miesta nálezu
Prehľadanie územia v okruhu 1km od miesta, kde sa našiel kadáver, alebo iný podozrivý nález. Prehliadka terénu má za cieľ nájsť prípadné ďalšie uhynuté živočíchy, otrávené návnady či iné stopy pravdepodobne súvisiace s vtáčou kriminalitou (stopy pneumatík, obuvi, ohorky z cigariet v blízkosti uhynutých zvierat a návnad, obaly od chemických prípravkov – hlavne tých, ktoré sú používaných v poľnohospodárstve)
Pri prehliadke terénu môže polícia využiť aj špeciálne vycvičeného služobného psa, ktorým disponuje policajný zbor.

Odporúčané aktivity:
- zabezpečiť skontrolovanie hniezdiacich párov vzácnych dravcov (napr. orlov kráľovských, sokolov rárohov, hají červených) v okruhu 10 km od miesta nálezu kadáverov alebo otrávených návnad.
- z každého úkonu vyhotovovať fotografie, videozáznam, zaznamenávať GPS súradnice a trasovanie
- spísať stručný záznam o okolnosti nálezu, oznámenia, podrobnosti a postup na mieste nálezu, ďalšie nakladanie s kadávermi

ZAOBCHÁDZANIE S KADÁVERMI

DÔLEŽITÉ UPOZORNENIE: chráňte svoje zdravie a život, ako aj zdravie a život prítomných ľudí a spoločenských zvierat. Ku každému podozrivému nálezu pristupujte s plnou vážnosťou. Pri náleze nejedzte, nepite tekutiny, pokožku si chráňte gumenými rukavicami, aby ste si ju nekontaminovali cudzorodými látkami.

Pri každom nájdenom uhynutom živočíchovi, návnade a stope zaznamenajte základné údaje (dátum, GPS súradnice, krátky opis) a urobte fotodokumentáciu.
V prípade podozrenia zo spáchania trestného činu, polícia požiada o obhliadku a vyšetrenie kadáveru/návnady príslušnú veterinárnu správu. Kadávery a návnady sa prepravujú so sprievodným dokumentom nezmrazené na príslušnú veterinárnu správu (do 24. hodín), pokiaľ transport nie je možný do 24. hodín, vtedy je potrebné kadávery a návnady zmraziť na teplotu -18°C. Prepravu zabezpečí veterinárny lekár alebo Polícia. V prípade nájdenia živého priotráveného jedinca kontaktujte príslušnú správu Štátnej ochrany prírody, ktorá zabezpečí prevoz na zmluvnú veterinárnu kliniku.

Nezabudnite pri manipulácii s priotráveným jedincom používať gumené rukavice, aby ste zabránili kontaminácii svojho tela jedovatými látkami!

POUŽITIE ŠPECIALIZOVANÝCH PSOV

Pri obhliadke miesta činu môže polícia využívať špeciálne vycvičených psov na vyhľadávanie kadáverov a vysoko rizikových chemických látok, ktoré páchatelia používajú pri výrobe otrávených návnad. Takáto špecializácia psov bola do policajnej praxe zavedená v rámci projektu LIFE Pannon Eagle.

OZNÁMTE PRÍPAD ANONYMNE

Prostredníctvom formuláru na webe www.imperialeagle.eu/sk

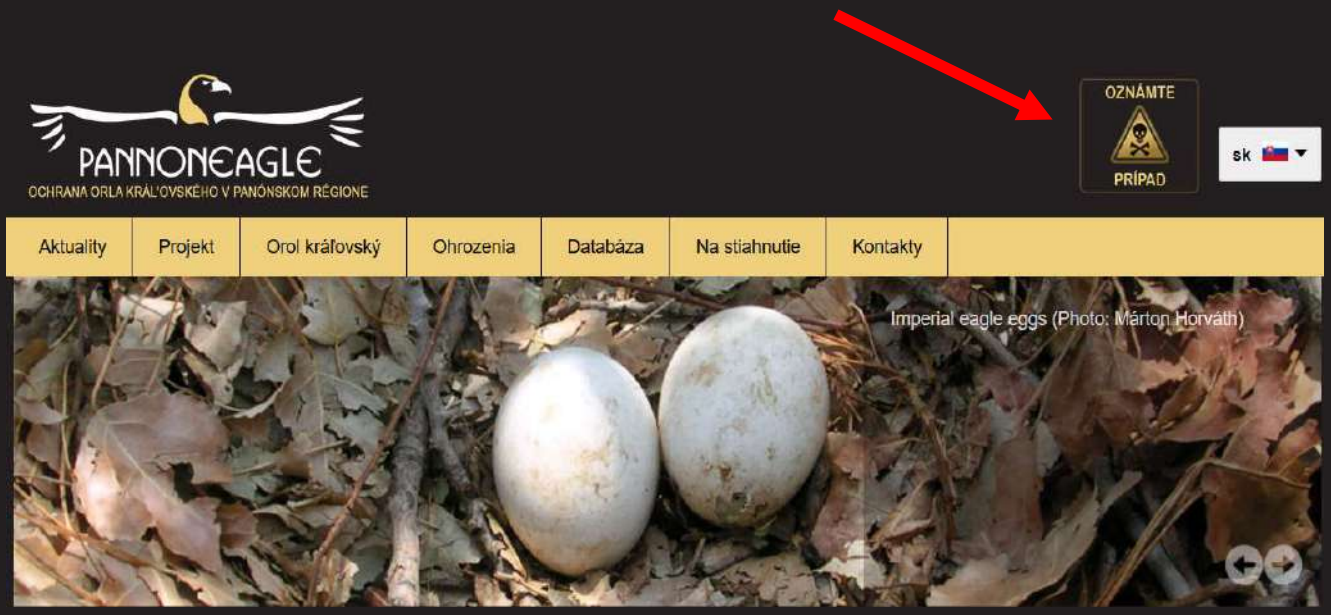

Prostredníctvom aplikácie BirdCrime

KONTAKTY NA PRACOVISKÁ ŠTÁTNEJ OCHRANY PRÍRODY

Generálny riaditeľ ŠOP	048 472 20 26
CHKO Biele Karpaty	+421 911 011 364
CHKO Cerová vrchovina	+421 903 298 147
CHKO Horná Orava	+421 911 390 256
CHKO Kysuce	+421 903 298 285
CHKO Latorica	+421 911 085 686
CHKO Malé Karpaty	+421 903 298 293
CHKO Poľana	+421 903 298 301
CHKO Ponitrie a Dunajské luhy	+421 903 298 310
CHKO Strážovské vrchy	+421 903 298 320
CHKO Štiavnické vrchy	+421 903 298 326
CHKO Vihorlat	+421 911 390 192
CHKO Východné Karpaty	+421 911 390 193
CHKO Záhorie	+421 903 298 335
NAPANT	+421 903 298 160
NP Malá Fatra	+421 903 298 130
NP Muránska planina	+421 903 298 150
NP Poloniny	+421 903 570 217
NP Slovenský kras	+421 903 298 230
NP Slovenský raj	+421 903 298 217
NP Veľká Fatra	+421 903 298 201
PIENAP	+421 903 298 185
RCOP Bratislava	+421 903 298 333
RCOP Prešov	+421 903 298 340
TANAP	+421 903 298 250

OCHRANA DRAVCOV NA SLOVENSKU
TRHOVÁ 54
BRATISLAVA, 841 01

+421 911 882626
dravce@dravce.sk
www.dravce.sk

PannonEagle LIFE

oznámte prípad
www.imperialeagle.eu/sk

aplikácia BirdCrime
(Google Play store)

Príručku zostavil: Ochrana dravcov na Slovensku
Aktualizované vydanie: 2020
Text neprešiel jazykovou úpravou.
Použité fotografie: archív Ochrany dravcov na Slovensku a J.Lengyel

Príručka vznikla ako súčasť projektu LIFE15/NAT/HU/000902 „Ochrana orla kráľovského znížením mortality spôsobenej človekom v Panónskom regióne“.
Obsah tejto publikácie nemusí prezentovať oficiálne stanovisko Európskej únie a Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky.

www.imperialeagle.eu/sk

PANNONEAGLE

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Kiskunsági Nemzeti Park
FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM
ČSO
BirdLife ÖSTERREICH
WWF
INSTITUTE FOR NATURE CONSERVATION OF VOJVODINA PROVINCE
BIRD PROTECTION AND STUDY SOCIETY OF SERBIA
Ministerstvo životního prostředí
Federal Ministry Sustainability and Tourism